



SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060201

DOM
2024-05-21
Stockholm

Mål nr
M 3142-23

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2023-02-17 i mål nr M 2729-22,
se bilaga A

PARTER

Klagande

Länsstyrelsen i Blekinge län
371 86 Karlskrona

Motpart

Ronneby kommun
372 80 Ronneby

SAKEN

Anmälan om vattenverksamhet för anläggande av brygga på fastigheten X i Ronneby
kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen avslår överklagandet.

Dok.Id 2058682

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.avd6@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00–16:30

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Länsstyrelsen i Blekinge län har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen med ändring av mark- och miljödomstolens dom ska fastställa länsstyrelsens beslut att avvisa anmälan om vattenverksamhet för anläggande av brygga på fastigheten X i Ronneby kommun.

Ronneby kommun har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Länsstyrelsen har anfört bl.a. följande. I aktuellt ärende handlar det om att en brygga ska anläggas. Bryggan är att betrakta som en ändring av redan utförda utfyllnader (hamnområde). En utfyllnad är en vattenanläggning. Tidigare utfyllnader utgör en förutsättning för att den planerade brygganläggningen ska kunna nyttjas eftersom bryggan kommer att angöras utfyllnaden. Hela utfyllnaden, även den del som kommit till före 1984, måste beaktas. Den totala ytan av utfyllnaden överstiger vad som idag kan hanteras som en anmälan. En lagligt tillkommen anläggning är inte att jämföra med en tillståndsprövad anläggning. Eftersom det är fråga om ändring av en tillståndspliktig vattenverksamhet som inte har tillståndsprövats saknas det möjlighet att hantera anmälan i enlighet med 19 § punkt 13 förordningen (1998:1388) om vattenverksamheter. Det är inte heller möjligt att anmäla ändringen enligt någon av övriga punkter i 19 §.

Kommunen har anfört bl.a. följande. De aktuella utfyllnaderna av vattenområden utgjorde vattenverksamhet (eller egentligen byggande i vatten/vattenföretag) i samband med att de utfördes, om än inte tillståndspliktiga sådana. Utfyllnaderna är utförda och klara sedan mycket lång tid tillbaka och den utfyllda marken är i dag möjligen att betrakta som en vattenanläggning enligt 11 kap. 4 § miljöbalken. Någon pågående vattenverksamhet finns inte och har inte funnits på många år. De anmälda åtgärderna kräver inte att tillstånd söks, utan ryms med god marginal inom ramen för anmälningsplikt enligt 19 § punkten 3 förordningen om vattenverksamheter. Det finns inte heller något samband eller beroende mellan de nu anmälda flytbryggorna och de sedan lång

tid tillbaka genomförda utfyllnadsarbetena som skulle påkalla att en samlad prövning nu görs. Det enda samband som finns mellan sökt åtgärd och de sedan tidigare genomförda utfyllnadsarbetena är landgången till fast land.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Aktuell anmälan avser anläggandet av två flytbryggor med en total yta om 76 kvadratmeter. Av anmälan framgår att bryggorna kommer att placeras ca två meter från en sedan tidigare utförd utfyllnad och ansluta till utfyllnaden via en landgång. Mark- och miljööverdomstolen bedömer att anläggandet av bryggorna i detta fall inte har ett sådant samband med den vattenanläggning i form av utfyllnad som tidigare utförts på platsen att det är fråga om en ändring av nämnda anläggning. Den anmälda åtgärden kan således prövas separat. Eftersom den anmälda åtgärden omfattar en bottenyta som understiger 3 000 kvadratmeter är åtgärden anmälningspliktig enligt 19 § punkten 3 förordningen (1998:1388) om vattenverksamheter. Det ankommer på länsstyrelsen att pröva anmälan i sak varför målet, i enlighet med mark- och miljödomstolens domslut, ska återförvisas dit för fortsatt handläggning. Överklagandet ska således avslås.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Liselotte Rågmark, Li Brismo, referent, och Katarina Berglund Siegbahn samt tekniska rådet Claes Becker.

Föredragande har varit Anna Bergmark.



VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2023-02-17
meddelad i
Växjö

Mål nr M 2729-22

PARTER

Klagande

Ronneby kommun
372 80 Ronneby

Motpart

Länsstyrelsen i Blekinge län
371 86 Karlskrona

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Blekinge läns beslut 2022-05-09 i ärende nr 535-611-2022, se bilaga 1

SAKEN

Avvisad anmälan om vattenverksamhet för anläggning av brygga på fastigheten X i Ronneby kommun

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen upphäver det överklagade beslutet och återförvisar målet till länsstyrelsen för fortsatt handläggning.

BAKGRUND

Länsstyrelsen i Blekinge län (länsstyrelsen) beslutade den 9 maj 2022 att avvisa anmälan om vattenverksamhet för anläggning av brygga på fastigheten X i Ronneby kommun. Grund för beslutet var i huvudsak att Ronneby kommun (kommunen) inte kunnat visa huruvida anmäld åtgärd kan hanteras av länsstyrelsen som anmälningspliktig vattenverksamhet, se bilaga 1.

Kommunen har nu överklagat länsstyrelsens beslut till mark-och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

Kommunen har yrkat att beslutet ska upphävas. Till stöd för sin talan har kommunen anfört i huvudsak följande.

Ansökan från år 2022 har avslagits av länsstyrelsen med motiveringen att kommunen inte har visat att länsstyrelsen kan hantera åtgärden som anmälningspliktig vattenverksamhet. Länsstyrelsen grundar sitt beslut på att utfyllnaden av Ronneby hamn inte har tillståndsprövats och att kommunen därmed inte kan ansöka om anmälan om vattenverksamhet för bryggorna. Länsstyrelsen har inte motiverat varför denna fråga uppkommer först vid denna ansökan eller varför förutsättningarna inte har utgjort ett hinder vid tidigare ansökningar. Det blir svårt att planera ett anläggande av brygga när en i princip identisk ansökan avslås året efter att en annan har beviljats, utan att några förändringar har skett varken fysiskt på platsen eller i lagstiftningen.

De förutsättningar som länsstyrelsen stödjer sitt beslut på föreligger inte. Enligt beslut den 16 juli 2007, dnr 551-1662-04, har länsstyrelsen lämnat tillstånd till befintlig hamnanläggning. Detta tillstånd lämnades således tidsmässigt efter att hamnen har utökats i area enligt länsstyrelsens beslut. Det innebär att de fysiska förutsättningarna för hamnen som fanns vid tillståndsgivandet är samma som idag. Ronneby hamn har därmed tillståndsprövats genom detta beslut. Genom att Ronneby hamn har tillståndsprövats har kommunen möjlighet att bedriva vattenverksamhet på området.

Enligt 2 kap 2 § 4 p i lag (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenvillkor har kommunen därmed rådighet över vattnet där verksamheten bedrivs. Det bör tilläggas att tillståndet för att bedriva hamnverksamhet upphävdes enligt beslut av Länsstyrelsen Skåne den 19 maj 2020, dw 551-37040-2019. Upphävandet innebär att det numera inte bedrivs hamnverksamhet i hamnen. Beslutet innebär dock ingen förändring avseende att hamnen tidigare har tillståndsprövats. Kommunen anser därmed att länsstyrelsen ska handlägga anmälan om vattenverksamhet för anläggning av brygga och att beslutet ska upphävas.

Länsstyrelsen har bestritt bifall till överklagandet. Till stöd för sin inställning har länsstyrelsen anfört i huvudsak följande.

Ett tillstånd för hamnverksamhet medför i sig inte att tillstånd för vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken inte behövs för själva hamnanläggningen, som är en vattenanläggning. Det är alltså inte visat att det finns tillstånd för hamnanläggningen som utgörs av utfyllda ytor med kajer och bryggor (vattenanläggningar). Kommunen har inte heller visat att anläggningen vid något tillfälle har lagligförklarats enligt tidigare gällande vattenlagar. Det är inte ovanligt att verksamhetsutövare i samband med en prövning av en hamnverksamhet planerar olika former av vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken (exempelvis muddring eller anläggning av ny kaj) som ska tillståndsprövas av mark- och miljödomstolen. I Naturvårdsverkets vägledning om hamnar finns det på sidan 53 information om att det är möjligt för mark- och miljödomstolen att pröva ett 9 kap. tillstånd tillsammans med ett 11 kap. tillstånd för vattenverksamhet. Men det är verksamhetsutövaren som sätter ramarna. Av vad som framförts i ärendet framgår att det för nu aktuell hamn endast utfärdats ett 9 kap. tillstånd av miljöprövningsdelegation vid länsstyrelsen. Länsstyrelsen har noterat att det i Miljöboken finns en vattendom från 1998 med benämning VA 32/1998. Punkterna är dock placerade i de västra delarna av hamnområdet och inte i nu aktuellt hamnområde. Länsstyrelsen saknar tillgång till domen. Det är sökanden som har att visa att det finns tillstånd som omfattar den nu berörda delen av hamnen. Den nu anmälda vattenverksamheten utgör en ytterligare

förändring och utökning av en tillståndspliktig vattenverksamhet, där tillstånd för anläggningen förefaller saknas. Den nya delen är beroende av tidigare utförda utfyllnader och utökningar av hamnen. Hela anläggningens totala påverkan måste därför prövas, eftersom den totala ytan överstiger vad som kan hanteras som en anmälan. I anmälningsärendet konstateras att hamnen utökats i omgångar. Länsstyrelsen granskade historiska ortofoton som visar att Ronneby hamn har utökats kraftigt mellan 1960 till 1975 och ytterligare mindre ökning i area mellan 1975 och 2006. Hamnen har åtminstone ökat mer än 15 000 kvadratmeter sedan 1960 enligt en översiktlig räkning i länsstyrelsens webbGIS.

Av vad som hittills framkommit anser länsstyrelsen att den anmälda åtgärden behöver tillståndsprövas, om kommunen avser uppföra anläggningen och för att kunna anmäla eventuella framtida mindre vattenverksamheter vid hamnanläggningen. I samband med en tillståndsprövning ska kommunen begära lagligförklaring av tidigare utfyllnader som utförts innan 1999 och Miljöbalkens införande och bör även söka tillstånd för de ytterligare utförda förändringar av vattenanläggningen som gjorts efter 1999, för de delar som saknar tillstånd.

DOMSKÄL

Rättsliga utgångspunkter

Enligt 11 kap. 9 § miljöbalken är huvudregeln att det krävs tillstånd för vattenverksamhet. I den mån det är särskilt föreskrivet är det dock enligt 11 kap. 9 a § samma balk tillräckligt att vattenverksamheten anmäls innan den påbörjas.

Reglerna om anmälningsplikt infördes eftersom tillståndsförfarandet för mindre vattenverksamheter upplevdes som onödigt betungande (jfr. prop. 2004/05:129 s. 69).

I 19 § förordningen (1998:1388) om vattenverksamheter m.m. (FVV) finns en uppräkningslista av anmälningspliktiga vattenverksamheter. Utgångspunkten är att de i 19 § FVV uppräknade verksamheterna typiskt sett utgör sådana mindre

vattenverksamhet för vilka det kan anses vara tillräckligt med ett förenklat förfarande. Av andra stycket punkten 3 framgår att för uppförande av en anläggning, fyllning eller pålning i ett annat vattenområde än vattendrag, om den bottenyta som verksamheten omfattar i vattenområdet uppgår till högst 3 000 kvadratmeter gäller anmälningsplikt istället för tillståndsplikt.

Enligt 23 § första stycket 2 b FVV ska tillsynsmyndigheten förelägga verksamhetsutövaren att ansöka om tillstånd om det behövs med hänsyn till verksamhetens påverkan på miljön eller enskilda intressen.

I 26 kap. 9 § andra stycket miljöbalken anges att mer ingripande åtgärder än vad som behövs i det enskilda fallet inte får tillgripas.

Mark- och miljödomstolens bedömning

Den fråga som domstolen har att ta ställning till är om tidigare utförd vattenverksamhet innebär att tillståndsplikt nu föreligger för den aktuella åtgärden. Länsstyrelsen har anfört att omfattande utfyllnader har utförts i vart fall efter år 1960. Det rör sig enligt länsstyrelsen om ca 15 000 m² utfyllnad i det nu aktuella hamnområdet. Mark- och miljödomstolen bedömer att utfyllnaden som har gjorts efter 1960 är av den omfattning som länsstyrelsen har gjort gällande. Domstolen noterar även särskilt i detta sammanhang att större delen av de utfyllnader som länsstyrelsen har noterat är utförda innan 1975 års ortofoto. Avvikelsen mellan ortofotot 1975 och moderna ortofoton är ca 2 300 m². Den nu aktuella platsen för anmäld åtgärd har fyllts ut före 1975 års ortofoto. I och med införandet av 1983 års vattenlag infördes dagens omvända bevisbörderegeln för vattenverksamhet. Fram till den 1 jan 1984 krävdes inte tillstånd för utfyllnad i vattenområde. Tillstånd krävdes endast om invändningar anfördes.

Utifrån handlingarna i målet finner domstolen att det är visat att större delen av utfyllnaden som länsstyrelsen omnämner har utförts i enlighet med gällande rätt.

För ca 2 300 m² är det dock oklart om utfyllnaden gjordes före eller efter 1 jan 1984. Det har inte framkommit att de historiska utfyllnaderna skulle vara föremål för någon tvist eller att de har uppförts i strid med gällande lag. Frågan är nu om de utförda utfyllningarna behöver tillståndsprövas.

Det kan konstateras att de utfyllnader om 2 300 m² som *eventuellt* har gjorts efter 1983 inte är av den omfattning att de överskrider gränsen för anmälningsplikt. I fråga om de utfyllnader som har gjorts före 1975, dvs den absoluta merparten av de utförda utfyllnader som länsstyrelsen har uppmärksammat, är det aktuella prövningsinstitutet lagligförklaring enligt 17 § lagen (1998:811) om införande av miljöbalken. Av 17 § andra stycket framgår att om *tillstånd* begärs att ändra en vattenanläggning som har tillkommit före miljöbalkens ikraftträdande ska *ansökan* samtidigt göras om prövning av anläggningens laglighet.

Ronneby kommun har nu valt att inte *ansöka om tillstånd* och istället har en anmälan lämnats in. I miljöbalken finns inget krav på att ansöka om tillstånd eller lagligförklaring i samband med *anmälan* enligt 11 kap. 9 § miljöbalken. Vad som kan utlösa tillståndsplikt är dels tvångsrätt, ersättningsfrågor och liknande gällande enskilda intressen, dels att anmälda åtgärder behöver tillståndsprövas på grund av de anmälda åtgärdernas miljöeffekter. Det har inte framkommit något i målet som talar för att anmäld åtgärd behöver tillståndsprövas, jfr vattenverksamhetsförordningen 1998:1388, § 23, punkten 2 b.

Mark- och miljödomstolen konstaterar härvid att utfyllnaderna har funnits länge, och utifrån vad som framkommit i målet är de inte föremål för någon tvist. Utfyllnaderna förefaller ha tillkommit i laga ordning. En eventuell lagligförklaring skulle ske enligt 1918 års vattenlag.

Sammanfattningsvis bedömer domstolen att det inte finns lagstöd för att, på de grunder som länsstyrelsen anfört, förelägga Ronneby kommun att ansöka om tillstånd avseende anmäld vattenverksamhet. Beslutet ska därför upphävas och ärendet ska återförvisas till länsstyrelsen för fortsatt handläggning.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (MMD-02)

Överklagande senast den 10 mars 2023.

Hanna Sardi Jarlbro

Andreas Hedrén

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Hanna Sardi Jarlbro, ordförande,
och tekniska rådet Andreas Hedrén.